

Sygn. akt II Ca 994/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Elżbieta Siergiej

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2019 r. w Białymstoku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa G. C., A. Z. i A. G.

przeciwko H. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 31 sierpnia 2018 r. sygn. akt I C 1503/18

I. zmienia zaskarżony wyrok:

1. w punkcie I o tyle, że zasądza kwotę 9.503,36 (dziewięć tysięcy pięćset trzy, 36/100) złotych,
2. w punkcie II o tyle, że wysokość pierwszej raty ustala na 383,36 (trzysta osiemdziesiąt trzy, 36/100) złote, a pozostałych na 480 (czteryście osiemdziesiąt) złotych,
3. uchyla punkt III;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. odstępuje od obciążania pozwanego obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powodowie A. Z., A. G., G. C. – wspólnicy Przedsiębiorstwa Usługowo - Handlowego (...) spółki cywilnej z siedzibą w T. wnieśli o zasądzenie od pozwanego H. K. solidarnie kwoty 9.503,36 złotych z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Pozwany H. K. na rozprawie w dniu 17 sierpnia 2018 roku oświadczył, że uznaje powództwo i wniósł o rozłożenie zadłużenia na raty.

Wyrokiem z 31 sierpnia 2018 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku zasądził od pozwanego na rzecz powodów G. C., A. Z. i A. G., solidarnie, 3 940,09 zł z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie w stosunku rocznym od dnia 06 kwietnia 2018 roku do dnia 17 sierpnia 2018 roku i należność tę rozłożył

na 20 miesięcznych rat płatnych do ostatniego dnia miesiąca, poczynając od września 2018 roku, wraz z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie w stosunku rocznym w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, w pozostałym zakresie Sąd Rejonowy oddalił powództwo i obciążył pozwanego obowiązkiem zwrotu solidarnie na rzecz powodów części kosztów procesu w kwocie 400,00 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 23 marca 2017 roku H. K. - jako pożyczkobiorca zawarł z (...) Finanse Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T., jako pożyczkodawcą, umowę pożyczki. Kapitał udostępniony pożyczkobiorcy w dniu zawarcia umowy wynosił 5 000,00 złotych. Całkowity koszt pożyczki wynosił 6 633,58 złotych i stanowił sumę prowizji w wysokości 5 000,00 złotych oraz odsetek za cały okres obowiązywania umowy w kwocie 1 633,58 złotych. Całkowita kwota do zapłaty wynosiła 11 633,58 złotych. Pożyczkobiorca zobowiązał się zwrócić całkowitą kwotę do zapłaty w 36 miesięcznych ratach w terminach i kwotach określonych w harmonogramie. Kapitał pożyczki był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej dwukrotność odsetek ustawowych z art. 359 § 2 k.c.

Z ustaleń Sądu wynikało, że H. K. dokonał na poczet należności z umowy pożyczki sześciu wpłat w łącznej kwocie 1 588,14 złotych, zarachowanych, zgodnie z ustaloną w umowie kolejnością. Pożyczkodawca miał prawo wypowiedzieć umowę w formie pisemnej z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia w przypadku niespłacenia przez pożyczkobiorcę dwóch kolejnych pełnych rat pożyczki ((...) umowy). W dniu 24 marca 2017 roku (...) Finanse Sp. z o.o. - jako cedent oraz powodowie prowadzący działalność gospodarczą pod firmą (...), A. G., (...) spółka cywilna z siedzibą w T. - jako cesjonariusz zawarli umowę przelewu wierzytelności przysługującej cedentowi w stosunku do H. K. z tytułu ww. umowy o wartości nominalnej 10 005,48 złotych, w tym kapitał w kwocie 10 000,00 złotych i oprocentowanie pożyczki w wysokości 5,48 złotych. Wraz z wierzytelnością przeszły na cesjonariusza wszelkie prawa z nią związane w takim zakresie, w jakim przysługiwały one cedentowi. Pismem z 7 września 2017 roku powodowie wezwali pozwanego do zapłaty zaległej raty, a następnie w dniu 17 listopada 2017 roku wypowiedzieli mu umowę pożyczki i wezwali do zapłaty w terminie wypowiedzenia kwoty 9 295,84 złotych.

Sąd Rejonowy ustalił ponadto, że (...) H. K. cierpi na chorobę P.. Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 26 kwietnia 2018 roku został uznany za trwale niezdolnego do samodzielnej egzystencji od dnia 01 marca 2018 roku. Pobiera emeryturę w kwocie 1.968,41 złotych oraz dodatek pielęgnacyjny w kwocie 215,84 złotych, nie ma żadnego majątku, mieszka w lokalu stanowiącym własność byłej żony, posiada liczne zadłużenia.

Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że uznanie przez pozwanego powództwa było sprzeczne z prawem i z zasadami współzycia społecznego (art. 213 § 2 k.p.c.). Uznał, że choć pozwany na pytanie Przewodniczącego podał, że uznaje powództwo, to jednak nie rozumiał czynności uznania i wiążących się z tym konsekwencji. Ocenę taką uzasadnia, zdaniem Sądu Rejonowego, chociażby to, że pozwany wskazywał, iż przed udzieleniem pożyczki nie zbadano jego zdolności kredytowej. Sąd wywodził, że wprawdzie twierdzenie takie nie zwalnia pozwanego z obowiązku spłaty zaciągniętego długu, to jednak świadczy o tym, że pozwany powództwa nie uznał.

Przechodząc do meritum Sąd Rejonowy stwierdził, że wskazana w umowie suma 10 000,00 złotych nie mogła stanowić pożyczki w rozumieniu art. 720 § 1 k.c., gdyż pożyczkodawca nigdy skutecznie nie zobowiązał się do przeniesienia własności takiej kwoty na pozwanego jako pożyczkobiorcę. Zabieg zastosowany w § (...) umowy z dnia 23 marca 2017 roku sprzeczny jest z art. 5 ust. 7 ustawy o kredycie konsumenckim, zawierającym definicję ustawową całkowitej kwoty kredytu, jako sumy wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt. Kwotę 5 000,00 złotych należy więc traktować jedynie jako opłatę – prowizję, do której uiszczenia zobowiązał się pozwany w związku z zawarciem umowy pożyczki gotówkowej z dnia 23 marca 2017 roku. Sąd Rejonowy wskazał, że z art. 385¹ § 1 k.c. wynika obowiązek sądu zbadania, czy we wzorcu umowy nie zastosowano klauzul niedozwolonych. W ramach sądowej kontroli umów dokonać należy oceny, czy określone nieuzgodnione indywidualnie z konsumentem postanowienie umowne, nie dotyczący sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia, kształtuje jego prawa oraz obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sporządzenie umowy zgodnie z obowiązującym u poprzednika prawnego powoda wzorcem wskazuje zaś na to, że w odniesieniu do zastrzeżonych

w umowie należności za czynności pożyczkodawcy postanowienia umowy nie były z pozwanym jako konsumentem indywidualnie uzgadniane, a powód, na którym spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu, nie wykazał, aby było inaczej. W ocenie Sądu Rejonowego przewidziana w umowie prowizja, która stanowiła 100% kwoty udzielonej pożyczki i nie była jedynym wynagrodzeniem za korzystanie przez pożyczkobiorcę z kwoty uzyskanej w ramach pożyczki (w umowie przewidziano także oprocentowanie kapitału), była rażąco zawyżona, nadto przedstawiona we wzorcu umowy w sposób wprowadzający w błąd konsumenta. Nie są przy tym znane czynności, za które ustalona została prowizja w kwocie 5 000,00 złotych, nie wiadomo jakie czynności zostały realnie podjęte i jaki był ich koszt. Sąd wskazał również, że wierzytelność z umowy pożyczki z dnia 23 marca 2017 roku została sprzedana już w następnym dniu po zawarciu umowy więc pożyczkodawca, nawet jeżeli przed zawarciem umowy i w ciągu jednego dnia jej obowiązywania podjął jakieś czynności związane z obsługą pożyczki, to w świetle doświadczenia życiowego nie sposób uznać, że czynności te wiązały się z kosztami na poziomie ustalonej w umowie kwoty prowizji. Podsumowując Sąd Rejonowy uznał, że opłata ta zastrzeżona została jedynie w celu maksymalizacji zysków wierzyciela, prowadząc do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych, przysporzenia nadmiernych i nieusprawiedliwionych zysków wierzycielowi, a jednocześnie do rażącego naruszenia interesów pozwanego jako konsumenta. Z tych względów Sąd przyjął, że postanowienie umowy z dnia 23 marca 2017 roku dotyczące prowizji nie wiąże pozwanego, wobec czego powództwo w tej części nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zdaniem Sądu I instancji nie zostało też udowodnione roszczenie w zakresie odsetek za opóźnienie w zapłacie poszczególnych rat pożyczki w okresie obowiązywania umowy, powodowie bowiem nie wskazali z zapłatą których rat i w jakim zakresie pozwany się opóźnił.

Sąd Rejonowy przyjął zatem, mając na uwadze dokonane przez pozwanego wpłaty i akceptując sposób ich zarachowania przez powoda, że na dzień rozwiązania umowy pożyczki niespłacony kapitał wynosił 3 750,22 złotych, zaś odsetki od tej kwoty, wg stopy 14% w stosunku rocznym od dnia 25 listopada 2017 roku do dnia 05 kwietnia 2018 roku wyniosły 189,87 złotych. Stąd uwzględnił roszczenie do kwoty 3 940,09 złotych z dalszymi umownymi odsetkami od tej sumy w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 6 kwietnia 2018 roku do dnia zamknięcia rozprawy przed Sądem Rejonowym, tj. do dnia 17 sierpnia 2018 roku, kiedy to zasądzona od pozwanego należność rozłożona została na raty, na podstawie art. 320 k.p.c.. Sąd Rejonowy powołał się przy tym na sytuację finansową, rodzinną i zdrowotną pozwanego, jako podstawy uwzględnienia wniosku o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty. Argumentował, że nałożenie na pozwanego obowiązku zapłaty kwoty 3 940,09 złotych jednorazowo i niezwłocznie naraziłoby go na niemożność zaspokojenia jego usprawiedliwionych potrzeb, w szczególności związanych z wyżywieniem i leczeniem. Wiazałoby się to ponadto z wszczęciem egzekucji, której skuteczność, jeżeli zważyć na dochody pozwanego, byłaby wątpliwa. W ocenie Sądu wysokość zasądzonych rat mieści się w granicach możliwości finansowych pozwanego oraz uwzględnia słuszny interes powodów. Na podstawie art. 481 § 1 i 2² k.c. oraz art. 482 § 1 k.c. Sąd zasądził również odsetki umowne w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie w stosunku rocznym w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat.

W pozostałym zakresie Sąd Rejonowy powództwo oddalił i orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 102 k.p.c..

Apelację od tego wyroku wywiedli powodowie.

Zarzucili naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

1. art. 233 § 1 k.p.c. polegające na pominięciu przy ocenie zasadności i wysokości prowizji stanowiącej koszt pożyczki faktu, iż jej wysokość odpowiada przepisom powszechnie obowiązującego prawa, a w konsekwencji błędnym przyjęciu, że:

a) prowizja jest niepowiązana z rzeczywistym kosztem obsługi pożyczki, podczas gdy jej wysokość odpowiada faktycznie poniesionym zryczałtowanym kosztom związanym z jej obsługą,

b) postanowienia § 10 umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione, podczas gdy to pozwany wybrał wariant pożyczki gotówkowej, a przed jej udzieleniem otrzymał formularz informacyjny, a także był uprawniony do odstąpienia od zawartej umowy,

c) prowizja nie stanowi elementu głównego świadczenia obejmującego wynagrodzenie, podczas gdy jej wysokość została sformułowana w sposób jednoznaczny zarówno w umowie jak i w dołączonym do niej formularzu informacyjnym,

d) koszt pożyczki w postaci prowizji stanowi istotne naruszenie interesów pozwanego i jest sprzeczny z dobrymi obyczajami, podczas gdy wysokość prowizji jest zgodna z art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim,

e) odsetki kapitałowe przewidziane w umowie stanowią wyłączną formę wynagrodzenia podczas gdy mają one zapewnić w chwili spełnienia świadczenia taką samą wartość ekonomiczną, jaką świadczenie to miało w chwili powstania, co oznacza, że mają one charakter waloryzacyjny w czasie;

2. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że powodowie nie wykazali, jakie czynności zostały podjęte w związku z zawarciem umowy pożyczki i jakie faktycznie koszty składają się na pobraną z tego tytułu kwotę prowizji, gdy brak jest takiego obowiązku na gruncie ustawy o kredycie konsumenckim, jak również powodowie nigdy nie byli wzywani do wykazania zasadności naliczania tych kosztów;

3. art. 102 k.p.c. przez błędne zastosowanie i nieprawidłowe przyjęcie, że zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający nieobciążanie pozwanego kosztami;

4. art. 213 §2 k.p.c. przez błędne zastosowanie i nieprawidłowe przyjęcie, iż uznanie powództwa dokonane przez pozwanego jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, podczas gdy uznanie powództwa na gruncie tej sprawy powinno zaowocować wydaniem wyroku zgodnego z żądaniem powodów;

5. art. 320 k.p.c. przez błędne uznanie, iż zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający rozłożenie zasądzonego świadczenia na 20 rat, podczas gdy Sąd I instancji nie dokonał dostatecznej weryfikacji sytuacji materialnej pozwanego, a z drugiej strony błędnie wywnioskował, że rozłożenie zasądzonych należności na 20 rat uwzględnia interesy powodów.

W apelacji zarzucono również naruszenie prawa materialnego, tj.:

1. art. 385¹ § 1 k.c. przez błędne zastosowanie i nieprawidłowe przyjęcie, że § (...) umowy stanowi w części niedozwoloną klauzulę umowną,

2. art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim przez błędną wykładnię, co skutkowało uznaniem, że wysokość prowizji określone w § (...) umowy jest niedozwolonym posiadzeniem umownym, podczas gdy jej wysokość pozostaje w zgodzie z tym przepisem, a w szczególności z ustalonym wzorem do jej wyliczenia,

3. art. 5 pkt 6, 6a oraz art. 30 ust. 1 pkt 10 u.k.k. przez niezastosowanie i w efekcie nieprawidłowe uznanie, iż zastrzeżona prowizja jest sprzeczna z ustawą, podczas gdy przepisy te przewidują możliwość pobierania dodatkowego wynagrodzenia w postaci m. in. Prowizji,

4. Art. 45 u.k.k. przez błędną wykładnię i nieuzasadnione przyjęcie, że zachodzą przesłanki do udzielenia pozwanemu de facto sankcji kredytu darmowego.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz powodów kwoty 5.563,27 zł wraz z umownymi odsetkami oraz kosztów postępowania.

SĄD OKRĘGOWY ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacja jest uzasadniona.

Oceny w tej sprawie wymaga w pierwszej kolejności, czy pozwany uznał powództwo, a w razie pozytywnego ustalenia tej okoliczności – czy zachodziły podstawy do nieuwzględnienia uznania przez Sąd Rejonowy.

Z akt sprawy wynika, że pozwany stawiał się osobiście na rozprawie w dniu 17 sierpnia 2018 r. i złożył do protokołu rozprawy (dwukrotnie) jednoznaczne oświadczenia o uznaniu powództwa. Z kontekstu zaprotokołowanej jego wypowiedzi wynika też – wbrew stanowisku Sądu Rejonowego - że rozumiał znaczenie uznania i jego skutki. Świadczą o tym chociażby korespondujące z oświadczeniem o uznaniu powództwa i z towarzyszącym mu wnioskiem o rozłożenie na raty stwierdzenia pozwanego, że „chciałby spłacić pożyczkę”, „nie chce unikać spłaty”, a także, że „nie może spłacić pożyczki jednorazowo”. Wprawdzie rzeczywiście w złożonych na rozprawie wyjaśnieniach pozwany sformułował pod adresem pożyczkodawcy zarzut „wciągnięcia” go w pułapkę, jednakże, wbrew zawartemu w uzasadnieniu wyroku stwierdzeniu, nie wynika z treści protokołu rozprawy by pozwany łączył z tym zwolnienie z obowiązku zapłaty.

Treść protokołu rozprawy nie daje też podstawy do weryfikacji przesłanki w postaci „doświadczenia sali”, na które powołał się Sąd Rejonowy negatywnie oceniając stan świadomości pozwanego i jego zdolność rozumienia znaczenia czy konsekwencji złożonego oświadczenia o uznaniu powództwa. O ile taka ocena Sądu miałaby faktycznie oparcie w zachowaniu bądź treści wypowiedzi pozwanego na rozprawie, nie znajduje to żadnego odzwierciedlenia w dokumencie urzędowym, jakim jest wyłącznie pisemny w tym wypadku protokół rozprawy, stanowiący jedyny dowód jej przebiegu i treści składanych wyjaśnień oraz oświadczeń. W kontekście całej zaprotokołowanej wypowiedzi pozwanego i jego ostatecznego stanowiska (k.49) Sąd Okręgowy nie miał więc dostatecznych podstaw do zaaprobowania oceny Sądu I instancji, że pozwany powództwa nie uznał, ani – tym samym – do odparcia argumentów apelacji w tym przedmiocie.

Zgodnie z art. 213 § 2 k.p.c. zasadą jest związanie sądu uznaniem powództwa, zaś nieuwzględnienie uznania – wyjątkiem. Uznając, że uznanie powództwa przez pozwanego było sprzeczne z prawem i z zasadami współzycia społecznego Sąd Rejonowy w istocie swojego stanowiska w tym względzie nie uzasadnił. Nie sposób w szczególności przyjąć, by ocenę taką uzasadniały powołane przez pozwanego w wyjaśnieniach informacyjnych okoliczności zawarcia umowy (zaniechanie zbadania jego zdolności kredytowej), skoro, jak prawidłowo uznał Sąd Rejonowy, nie jest to wymóg prawny. Zgodzić się trzeba ze skarżącymi, że pozwany posiada pełną zdolność do czynności prawnych, przy czym złożone przez niego na rozprawie dokumenty nie budzą uzasadnionych wątpliwości co do jego zdolności do kierowania swoim postępowaniem. Nie sposób też przyjąć, że uznanie przez dłużnika bezspornego w istocie zobowiązania zmierza do obejścia prawa (przez pozwanego) lub stoi w sprzeczności z zasadami współzycia społecznego, do których zalicza się także reguła pacta sunt servanda.

Wobec powyższego zbędnym było odnoszenie się przez Sąd II instancji do pozostałych zarzutów podniesionych w apelacji, brak w tej sprawie uzasadnionych podstaw do odstąpienia od reguły związania uznaniem powództwa (art. 213 § 2 k.p.c.) skutkować bowiem musiał zmianą zaskarżonego wyroku i uwzględnieniem roszczenia powoda na podstawie uznania, także w części objętej apelacją tj. zasądzeniem od pozwanego na rzecz powodów kwoty nominalnej powiększonej o 5.563,27 zł.

art. 320 k.p.c. przez błędne uznanie, iż zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający rozłożenie zasądzzonego świadczenia na 20 rat, podczas gdy Sąd I instancji nie dokonał dostatecznej weryfikacji sytuacji materialnej pozwanego, a z drugiej strony błędnie wywnioskował, że rozłożenie zasądzone należności na 20 rat uwzględni interesy powodów.

art. 102 k.p.c. przez błędne zastosowanie i nieprawidłowe przyjęcie, że zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek uzasadniający nieobciążanie pozwanego kosztami